

Hadiyth Ya 101 Anayeghushi Katika Biashara

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى صُبْرَةٍ طَعَامٍ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهَا فَتَأَلَّتْ أَصَابِعُهُ بَلَلًا فَقَالَ: ((مَا هَذَا يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ؟)) قَالَ: أَصَابَتْهُ السَّمَاءُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: ((أَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ كَيْ يَرَاهُ النَّاسُ، مَنْ غَشَّ فَلَيْسَ مِنِّي)) مسلم

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) alipitia katika mrundo wa chakula (nafaka), akaingiza mkono wake ndani. Vidole vyake vikagusa umajimaji. Akasema: ((**Ee mwenye chakula, ni nini hii?**)). Akajibu: “Ee Mjumbe wa Allaah! Kimepatwa na manyunyuu”. Akasema: ((**Si ungeliweka juu ya chakula ili watu wakione! Anayeghushi si katika mimi**)).¹

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Haramisho la kughushi katika kuuza, na muuzaji anapaswa adhihirishe bidhaa anayoiuza inapokuwa na kasoro au ila. [Aal-'Imraan 3: 161, Huwd 11: 85, Ash-Shu'araa 26: 83, Al-Israa 17: 35].

﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾ الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ

يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾﴾

((Maangamio yatawathubutikia wapunjao [wenzao])) ((Ambao wanapojipimia kwa watu hupokea [kipimo] kamili)) ((Lakini wanapowapimia kwa [kipimo cha] vibaba au mizani [au vinginevyo] wao hupunguza)).²

2. Kughushi ni kula mali za watu bila ya haki jambo ambalo Amelihamisha Allaah (سبحانه وتعالى) [Al-Baqarah 2: 188, An-Nisaa 4: 29, 161].
3. Kughushi kunasababisha ufisadi katika ardhi na uadui baina ya jamii.

¹ Muslim.

² Al-Mutwaffiyyin (83: 1-3).

4. Kughushi ni khiyana na dhulma, nako ni kuchukua haki ya mtu. Ni dhambi ambazo Allaah (سبحانه وتعالى) Hazisamehi. Aliyefanya hivyo atachukuliwa 'amali zake njema Siku ya Qiyaamah apewe mdhulumiwa, kama hana, atabebeshwa maovu ya mdhulumiwa. [Rejea Hadiyth namba 19].
5. Kuingiza Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) mkono wake katika chakula kunatoa mafunzo kwa wenye majukumu ya masoko kuchunguza biashara na bidhaa zinazouzwa ili kuzuia dhulma.

Hadiyth Ya 102
Allaah Atakhasimiana na Anayevunja Ahadi Kwa Kiapo, Anayemdhulumu Mwajiriwa

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ غَدَرَ، وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ، وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِ أَجْرَهُ)) (البخاري)

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume (صلى الله) amesema: ((**Allaah Aliyetukuka Amesema: Watu watatu Mimi Nitakhasimiana nao Siku ya Qiyaamah: Mtu aliyempa nduguye ahadi kwa kutumia Jina Langu kisha akavunja ahadi hiyo. Mtu aliyemuza muungwana na akala thamani yake. Na mtu aliyemwajiri mwajiriwa naye akammaliza kazi yake, wala asimpe ujira wake**)).³

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Maamrishi ya kutimiza ahadi [Al-Baqarah 2: 177, Al-Maaidah 5: 1]. Na asiyetimiza ahadi, atakuwa na sifa ya wanafiki ambao walikuwa hawaachi kuvunja ahadi. [Al-Baqarah 2: 100, Al-Anfaal 8: 56, Ar-'Rad 13: 25 [Rejea Hadiyth namba 18].

﴿وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَرٌ مَسْئُولًا﴾

((Na timizeni ahadi. Hakika ahadi itaulizwa [Siku ya Qiyaamah]))⁴

2. Kutimiza ahadi ni miongoni mwa sifa zitakazomfikisha Muumin Peponi [Ar-Ra'd 13: 20-24, Al-Ma'arij 70: 32, Al-Muuminuun 23: 8].
3. Inaruhusiwa kuvunja kiapo kwa kubadilisha jambo ovu kwa jambo jema. [Rejea Hadiyth namba 5].
4. Allaah (سبحانه وتعالى) Amemsifu Nabii Ismaa'iyl kwa sifa ya kutimiza ahadi [Maryam 19: 54].
5. Uislamu unahimiza haki baina ya watu na uhuru wa binaadamu.

³ Al-Bukhaariy.

⁴ Al-Israa (17: 34).

6. Makatazo ya kumdhulumu mwajiriwa kwa kutokumlipa ujira wake, kwani kufanya hivyo ni hiana, nayo ni dhulma.

﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا عَلَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ

نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾

((Na haipasi kwa Nabii yeyote kuhini, na yeyote atakayehini, atakuja na kile alichokihini Siku ya Qiyaamah. Kisha itaipwa kamilifu kila nafsi yale iliyoyachuma, nao hawatadhulumiwa)).⁵

7. Mtu anayekhasimiwa na Allaah (سبحانه وتعالى), tena Siku ya Qiyaamah, atakuwa katika adhabu kali. Hivyo, ni juu yetu tufanye yatakayotupatia uhusiano mzuri na Muumbaji wetu, na mambo yote Aliyotukataza tuwe mbali nayo.
8. Uovu wa dhulma kwa aina zake zote.

⁵ Aal-'Imraan (3: 161).

Hadiyth Ya 103
Allaah Hatowazungumzisha Wala Kuwatazama Wanaoburuza Nguo Zao,
Msimbulizi, Na Mwapaji Uongo Kwa Ajili Ya Kuuza Bidhaa

عَنْ أَبِي ذَرٍّ (رضي الله عنه) عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ، وَلَا يُرَكِّبُهُمْ، وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ)) قَالَ فَقَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. قَالَ أَبُو ذَرٍّ: خَابُوا وَخَسِرُوا، مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: ((الْمُسْبِلُ، وَالْمَنَّانُ، وَالْمُنْفِقُ سَلَعَتَهُ بِالْحَلْفِ الْكَاذِبِ)) مسلم و في رواية له: ((وَالْمُسْبِلُ إِزَارُهُ)) يَعْنِي الْمُسْبِلُ إِزَارُهُ وَثَوْبُهُ أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ لِلْخِيَلَاءِ

Imepokelewa kutoka kwa Abu Dharr (رضي الله عنه) amesema: “Mtume (صلى الله) amesema: ((**Watu watatu Allaah Hatowazungumzisha Siku ya Qiyaamah, wala Hatowatazama, wala Hatowatakasa, na watapata adhabu inayoumiza**)). Akayakariri maneno hayo mara tatu. Abu Dharr akasema: “Wamepita patupu na wamekhasirika! Ni nani hao ee Mjumbe wa Allaah?” Akasema: ((**Al-Musbil - mwenye kuburuza nguo yake, mwenye kutoa na kukizungumzia [kusimbulia] alichokitoa, na mwenye kuuza bidhaa zake kwa kutumia kiapo cha uongo**)).⁶ Na pia: ((**anayeburuza izari yake**)).⁷ yaani nguo yake kuvuka chini ya mafundo ya miguu kwa kiburi.

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Haramisho la mwanamme kuburuza nguo yake, kwani ni alama ya kiburi [Hadiyth: ((**Ole wako na kuburuza nguo [kuvuka mafundo ya miguu], kwani kuburuza nguo ni alama ya kiburi**)).⁸
2. Haramisho la masimbulizi, kwani yanasababisha udhalilifu kwa anayepewa.

﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذًى هُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ ﴿قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذًى وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ﴾ يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي

⁶ Muslim.

⁷ Muslim.

⁸ Fat-hul-Baariy Mj. 10, uk. 264.

يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ
فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ

الْكَافِرِينَ ﴿١٠٦﴾

((Wale ambao wanatoa mali zao katika njia ya Allaah kisha hawafuatishii kwa waliyoyatoa masimbulizi wala udhia, watapata ujira wao kwa Mola wao, na wala hakuna khofu juu yao na wala hawatohuzunika)) ((Kauli njema na msamaha ni bora kuliko sadaka inayofuatiwa na udhia. Na Allaah ni Ghaniyyun-Haliym Mkwasu - Mpole Wa Kuwavumilia Waja)) ((Enyi mlioamini! Msibatilishe sadaka zenu kwa masimbulizi na udhia kama yule ambaye anatoa mali yake kwa kujionyesha [riyaa] kwa watu, wala hamwamini Allaah na Siku ya Mwisho. Basi mfano wake ni kama jabali juu yake pana udongo, kisha likapigwa hilo jabali na mvua kubwa ikaliacha tupu. Hawatokuwa na uwezo juu ya lolote katika waliyoyachuma. Na Allaah Haongoi watu makafiri)).⁹

3. Haramisho la kuapa uongo kwa ajili ya kuuza bidhaa, kwani hivyo ni ulaghai na khiyana. [Rejea Hadiyth namba 101].
4. Kuburuza nguo, masimbulizi, kuapa uongo kwa ajili ya kuuza bidhaa ni miongoni mwa madhambi makubwa, kwani yatamharamisha Muislamu kutazamwa na Allaah (سبحانه وتعالى) Siku ya Qiyaamah na watapata adhabu kali.
5. Haya ni makosa ambayo athari yake inaonekana katika jamii. Na jamii yoyote ambayo ina matatizo haya, basi maendeleo huwa hayapatikani kwani yanaleta bughudha, uadui, khusma na kudharauliana.
6. Amri ya kutokuburuza nguo kwa wanaume imekuwa ni jambo la kufanyiwa istihzai, kejeli na masikhara kwa wanaotimiza amri hii, kwa kuwa kanzu zao ziko juu ya mafunzo ya miguu yao. Huchekwa na kupewa majina kadhaa ya istihzai kama vile 'watawa', 'kirongwe', 'njiwa' n.k. Watambue Waislamu wanaowafanyia istihzai ndugu zao hao kwamba ni maovu watakayohesabiwa Siku ya Qiyaamah. [Huwd 11: 8, An-Nahl 16: 34, Az-Zumar 39: 47-48, 56, Al-Mutw-twaffifiyn 83: 29-32, At-Tawbah 9: 65].

⁹ Al-Baqarah (2: 262-264).

Hadiyth Ya 104

Kunong'ona Mbele Ya Wengineo Husababisha Maudhi Na Dhana Mbaya

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الْآخَرِ حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ مِنْ أَجْلِ أَنْ يُحْزَنَهُ)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Ibn Mas'ud (رضي الله عنه) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Mnapokuwa watatu, basi wawili wasinong'onezane bila kumshirikisha mwingine hadi wajiunge watu wengine** [kumtoa katika upweke yule aliyeachwa katika mazungumzo] **na watu, kwa sababu kufanya hivyo kutamhuzunisha** [yule wa tatu])).¹⁰

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Makatazo ya kunong'onezana wawili anapokuweco mtu wa tatu ili asiudhike na kuhisi vibaya.
2. Kunong'onezana mbele ya wengineo huenda kukasababisha kutia shaka au dhana mbaya kwa ambaye hakushirikishwa katika mnong'ono.
3. Makatazo ya kunong'onezana pasi na kuwashirikisha wengineo hata ikiwa ni zaidi ya idadi iliyotajwa na hata kwa jambo la kheri haipasi. Na kwa jambo la shari Amekataza Allaah (سبحانه وتعالى). [Al-Maaidah 5: 2].

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَنَجَّيْتُمْ فَلَا تَتَنَجَّوْا بِالْأَيْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَتَتَنَجَّوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ۝ إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُبَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ۝﴾

((Enyi mlioamini! Mnaponong'ona, msinong'one [msishauriane] juu ya mambo ya dhambi na jeuri na kumuasi Mtume, bali zungumzeni juu ya mambo ya kufanya wema na taqwa [uchaji Allaah kama kuacha mabaya]. Na mcheni Allaah Ambaye Kwake mtakusanywa nyote)). ((Kwa yakini minong'ono [mazungumzo mabaya] yanakutokana na shaytaan ili awahuzunisha wale walioamini, lakini [minong'onezo

¹⁰ Al-Bukhaariy na Muslim.

hiyo] **haiwezi kuwadhuru chochote ila Atake Allaah. Na Waumini watawakali** [wategemee] **kwa Allaah tu)).**¹¹

4. Uislamu unapendelea amani baina ya ndugu na kufunza adabu njema na njia za kuepusha kila aina ya maudhi au maovu ya nafsi.
5. Kutokunong'onezana ni katika adabu za kikao baina ya Waislamu.
6. Athari ya hivyo ni mbaya, kwani dhana hiyo mbaya inaweza kuzaa uadui na chuki.

¹¹ Al-Mujaadalah (58: 9-10).

Hadiyth Ya 105 Allaah Atawatesa Watesao Watu Duniani

عَنْ هِشَامِ بْنِ حَكِيمٍ (رضي الله عنهما) أَنَّهُ مَرَّ بِالشَّامِ عَلَى أَنَسٍ وَقَدْ أُقِيمُوا فِي الشَّمْسِ وَصَبَّ عَلَى رُءُوسِهِمُ الزَّيْتُ، فَقَالَ: مَا هَذَا؟ قِيلَ: يُعَذَّبُونَ فِي الْحَرِّ، فَقَالَ: أَشْهَدُ لَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ((إِنَّ اللَّهَ يُعَذِّبُ الَّذِينَ يُعَذَّبُونَ النَّاسَ فِي الدُّنْيَا)) فَدَخَلَ عَلَى الْأَمِيرِ، فَحَدَّثَهُ فَأَمَرَ بِهِمْ فَحُلُوا — رواه

مسلم

Imepokelewa kutoka kwa Hishaam bin Hakiym bin Hizaam (رضي الله عنهما) kwamba aliwapitia watu Shaam waliosimamishwa juani na kumwagiwa mafuta vichwani mwao. Akasema: Nini hii? Ikasemwa: “Wanateswa sababu ya kutokulipa kodi”. Akasema: “Nashuhudia hakika nimemsikia Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) akisema: ((**Allaah Atawatesa wanaowatesa watu duniani**)). Akaingia kwa Amiyar, akamwelezea, akawaamrisha, wakaacha.¹²

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Kushindwa kulipa kodi au gharama zozote kusiwe ni sababu ya kuwatesa watu, bali inapasa mwenye wasaa afikirie hali ya Muislamu mwenzake na ashirikiane naye kwa kila njia kumsahilishia hali yake, kama kumpa muda wa kulipa deni lake au kumsamehe. [Al-Baqarah 2: 280]. Na Anasema Allaah (سبحانه وتعالى):

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ

الْعِقَابِ ﴿٥٦﴾

((Na saidianeni [shirikianeni] katika wema na taqwa, wala msaidiane katika dhambi na uadui. Na mcheni Allaah, hakika Allaah ni Mkali wa Kuadhibu)).¹³

2. Tisho la kuwaadhibu watu waliodhaifu, maskini bila ya haki.
3. Hima ya Maswahaba kuamrisha mema na kukataza maovu, na hiyo ni amri kwa Waumini wote [Aal-'Imraan 3: 104, 110, At-Tawbah 9: 71, 112, Al-Hajj 22: 41]. [Hadiyth: Imepokewa kwa Jariyr bin 'Abdillaah (رضي الله

¹² Muslim.

¹³ Al-Maaidah (5: 2).

(صلى الله عليه وآله وسلم) kuwa alimbai Mtume (عنه) kusimamisha Swalaah, kutoa Zakaah na kumnasihi kila Muislamu].¹⁴

4. Waislamu wanapaswa kuoneana huruma pindi wanapoona ndugu zao wanateswa, na wafanye hima kuwaokoa katika mateso. [Al-Fat-h 48: 29].
5. Tahadharisho la madhalimu kutokana na dhulma. [Rejea Hadiyth namba 19, 106].

¹⁴ Musim.

Hadiyth Ya 106 Mwanamke Aliyeadhibiwa Kwa Ajili Ya Kumtesa Paka

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رضي الله عنهما) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((عُذِّبَتْ امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ حَبَسَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ جُوعًا فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارُ، لَا هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَسَقَيْتَهَا إِذْ هِيَ حَبَسَتْهَا وَلَا هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ)) متفق

Imepokelewa kutoka kwa 'Abdullaah bin 'Umar (رضي الله عنهما) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Mwanamke fulani aliadhibiwa kwa sababu ya paka aliyemfungia mpaka akafa kwa njaa, akaingia motoni [kwa sababu] alipomfungia hakumpa chakula wala hakumnywesha maji wala hakumwacha aende akale vidudu ardhini**)).¹⁵

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Tisho kwa wanaotesa wanyama wanaowafuga kwa kuwafungia na kutokuwapa chakula au maji kwamba adhabu yao ni kuingizwa motoni.
2. Rahma ya Allaah (سبحانه وتعالى) ni pana mno hata kwa viumbe Vyake vyote, mpaka wanyama wadogo. Kila kiumbe kapatiwa rizki Yake, kama Anavyosema:

﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي

كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦﴾﴾

((**Na hakuna mnyama yoyote [kiumbe chochote] katika ardhi ila rizki yake iko juu ya Allaah. Anajua makao yake ya milele na mahali pake pa kupatia tu [duniani]. Yote yamo katika Kitabu kinachobainisha [kila kitu]**)).¹⁶

Kwa hiyo haipasi binaadamu kumzuilia mnyama chakula chake.

3. Funzo kwamba wanyama wanapaswa kupewa haki zao kama viumbe vinginevyo.

¹⁵ Al-Bukhaariy na Muslim.

¹⁶ Huwd (11: 6).

4. Bainisho la ruhusa ya kufuga baadhi ya wanyama nyumbani kama paka.
5. Muislamu ni lazima awe kielelezo chema katika kuwatendea viumbe wote wema na kuwapatia haki zao kikamilifu.

Hadiyth Ya 107

Anayeirejelea Hiba Yake Ni Kama Mbwa Anayerudia Matapishi Yake

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رضي الله عنهما) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((الَّذِي يَعُودُ فِي هَبْتِهِ كَالْكَلْبِ يَرْجِعُ فِي قَيْئِهِ)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Ibn 'Abbaas (رضي الله عنهما) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Anayeirudia hiba yake ni kama mbwa anayerudia atapishi yake**)).¹⁷

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Makatazo ya kukirudia (kukichukua tena) kitu alichokitoa mtu kama zawadi n.k.
2. Kupeana zawadi, hiba n.k. kunajenga mapenzi baina ya ndugu, hivyo anapoirudia au anapoidai hiba alioitoa, italeta madhara ya kubomoa mapenzi yaliyoko baina ya ndugu hao. [Hadiyth: ((**Peaneneni zawadi mtapendana**)).¹⁸
3. Uislamu unazuia kila aina za maudhi baina ya watu.
4. Mfano wa vilotajwa; mbwa na atapishi, vyote ni vitu vichafu. Hii ni dalili jinsi gani uovu wa kufanya jambo hilo, kwamba hiba imefananishwa na atapishi, na mbwa amefananishwa na mtu anayerudia hiba yake.
5. Kupeana zawadi ni miongoni mwa 'amali njema atakazokuta malipo yake mtu Siku ya Qiyaamah, kwa hiyo asitamani kukirudia anachokitoa. [Aal-'Imraan 3: 92, Sabaa 34: 39]. Na Anasema Allaah (سبحانه وتعالى):

﴿وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا﴾

((**Na kheri yoyote mnayoitanguliza kwa ajili ya nafsi zenu mtaikuta kwa Allaah, imekuwa bora zaidi na ina thawabu kubwa sana**)).¹⁹

¹⁷ Al-Bukhaariy na Muslim.

¹⁸ Imaam Maalik katika al-Muwattwaa' na Atw-Twabaraaniy katika Al-Awsatw.

¹⁹ Al-Muzzammil (73: 20).

Na pia: **((Na kheri mtakazozitanguliza kwa ajili ya nafsi zenu, mtazikuta kwa Allaah, hakika Allaah Anayaona [yote] mnayoyafanya)).²⁰**

²⁰ Al-Baqarah (2: 10).

Hadiyth Ya 108 Madhambi Saba Yanayoangamiza

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ)) قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: ((الشِّرْكُ بِاللَّهِ وَالسَّحَرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الزَّحْفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: **((Jiepusheni na mambo saba yanayoangamiza!))** Wakauliza: Ni yepi hayo ee Mjumbe wa Allaah? Akawaambia: **((Ni kumshirikisha Allaah, sihri [uchawi], kuua nafsi Aliyoiharamisha Allaah isipokuwa kwa haki, kula ribaa, kula mali ya yatima, kukimbia wakati wa kupambana na adui na kuwatuhumu uzinifu wanawake Waumini waliohifadhika walioghafilika)).²¹**

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Imaam An-Nawawiy amesema: "Hadiyth hii ni dalili kwamba maasi na dhambi kubwa kabisa ni kumshirikisha Allaah.
2. Shirki ni dhambi isiyosamehewa ikiwa hatotubia mtu kabla ya kufariki kwake.

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

((Hakika Allaah Hasamehi kushirikishwa na Husamehe yasiyokuwa haya kwa Amtakaye)).²²

Na anayemshirikisha Allaah hatolingia Peponi [Al-Maaidah 5: 72]. Bali kutomshirikisha ni ufunguo wa Pepo [Hadiyth: **((Atakayefariki akiwa hakumshirikisha kitu Allaah Ta'ala, Ataingia Peponi))**].²³ [Rejea Hadiyth namba 11, 48, 95].

3. Kumshirikisha Allaah (سبحانه وتعالى) ni dhulma kubwa kabisa, kwani Yeye ni Muumba wa kila kitu [Luqmaan 31: 13, Al-An'aam 6: 82].

²¹ Al-Bukhaariy na Muslim.

²² An-Nisaa (4: 48, 116).

²³ Muslim.

4. Aayah na Hadiyith nyingi zimetaja ubaya wa kumshirikisha Allaah (سبحانه) [Rejea Hadiyith namba 119, 131, 136].
5. Haramisho la kuua mtu bila ya haki [Al-An'aam 6: 151, An-Nisaa 5: 92-93, Al-Furqaan 25: 68, Al-Israa 17: 33].
6. Haramisho la kula ribaa. Anasema Allaah (سبحانه وتعالى):

﴿الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا ۚ وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا ۚ فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَىٰ فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ ۖ وَمَنْ عَادَ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾^{TV6}
يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ^{TV1}

((Wale ambao wanakula ribaa hawasimami ila kama anavyosimama yule aliyezugwa na shaytaan kwa kuguswa. Hivyo kwa sababu wao wamesema: “Hakika biashara [kuuza na kununua] ni kama ribaa”. Na Allaah Amehalalisha biashara [kuuza na kununua] na Ameharamisha ribaa. Basi atakayefikiwa na mawaidha kutoka kwa Mola wake akakoma [kula ribaa]; basi ni yake yale yaliyopita, na hukumu yake iko kwa Allaah. Na atakayerudia, basi hao ni watu wa motoni humo wao watadumu milele)) ((Allaah Huifuta [baraka mali ya] ribaa na Huzibariki sadaka. Na Allaah Hampendi kila kafiri apapiae madhambi)).²⁴ Na Aayah zinaendelea hadi namba 279.

Rejea pia: [Aal-'Imraan 3: 130] na Hadiyith nyingi zimeharamisha ribaa.

7. Haramisho ya kula mali ya yatima [Al-An'aam 6: 152, Al-Israa 17: 34, An-Nisaa 4: 2]. Na pia:

²⁴ Al-Baqarah (2: 275-276).

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا ۖ وَسَيَصْلَوْنَ ۖ

سَعِيرًا ﴿٢٥﴾

((Hakika wale ambao wanakula mali ya mayatima kwa dhulma, hapana shaka kwamba wanakula katika matumbo yao Moto, na watauingia Moto uwakao)).²⁵

8. Aayah nyingi na Hadiyth zimesisitiza kuhusu kuwatendea wema mayatima na fadhila za kulea. [Al-Baqarah 2: 83, 177, 215, 220, An-Nisaa 5: 6, 36, Al-Anfaal 8: 41, Al-Hashr 59: 7, Al-Fajr 89: 17, Adhw-Dhwuhaa 93: 9].
9. Haramisho la kukimbia vita. [Al-Anfaal 8: 15-16].
10. Haramisho la kuwatuhumu wanawake wema na adhabu yake. [An-Nuwr 24: 4, 19, 23-24].

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَهُمْ

عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٦﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

((Hakika wale wanaowasingizia wanawake waliotakasika wasiojua [maovu] Waumini, [hao wenye kuwasingizia] wamelaaniwa katika dunia na Aakhirah, nao watapata adhabu kubwa)) ((Siku ambayo zitawashuhudia ndimi zao na mikono yao na miguu yao kwa yale waliyokuwa wakiyafanya)).²⁶

11. Uislamu umemdhahirishia binaadamu mambo ya kheri na maovu yatakayomuamamiza.
12. Mambo haya mpaka katika mambo yanayoamamiza ni kuwa yanavunja mahusiano baina ya mja na Muumba Wake na baina ya waja wao kwa wao.
13. Uislamu umekuja kujenga uhusiano mwema baina ya waja ili watu wakae kwa kuheshimiana baina yao. Mambo haya (yaliyotajwa) yanapofanyika, yanaharibu uhusiano mwema na kuvunja jamii.

²⁵ An-Nisaa (4: 10).

²⁶ An-Nuwr (24: 23-24).

Hadiyth Ya 109 Amelaaniwa Mla Ribaa, Mwakilishi Shahidi, Na Mwandishi Wake

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكِلَ الرِّبَا وَمُؤَكِّلَهُ مُسْلِمًا. زاد الترمذي وغيره: وَشَاهِدِيهِ وَكَاتِبَهُ

Imepokelewa kutoka kwa bin Mas'ud (رضي الله عنه) amesema: "Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amemlaani mla ribaa na mwakilishi wake".²⁷ Na At-Tirmidhiy na wengineo wameongeza: "... na mashahidi wake na mwandishi wake."

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Haramisho la kula ribaa na fisho lake kuwa ni kupata laana ya Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم).
2. Haramisho la ribaa limekemewa kwa hali ya juu kabisa hadi kwamba imetangazwa vita pamoja na Allaah na Mtume Wake. [Al-Baqarah 2: 279] Na hadi imekuwa ni Aayah ya mwisho kuteremshwa kama walivyonukuu Ma'ulamaa wa Tafsiyr:

﴿وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا

يُظْلَمُونَ﴾

((Na iogopeni Siku mtayorejeshwa humo kwa Allaah, kisha kila nafsi italipwa kikamilifu iliyoyachuma, nao hawatadhulumiwa)).²⁸

3. Kula ribaa ni miongoni mwa mambo saba yanayoangamiza. [Rejea Hadiyth namba 108].
4. Dhambi za ribaa zinamfikia sawasawa anayewakilisha, shahidi na mwandishi wake. Hii ni sawa na mwenye kutenda uzushi katika Dini kwamba akishirikiana na jambo la bid'ah, atapata dhambi sawa na aliyeanzisha. [An-Nahl 16: 25, Yaasiyn 36: 12].

²⁷ Muslim, At-Tirmidhiy.

²⁸ Al-Baqarah (2: 281).

5. Muumin ajiepushe na shubuhaat (mambo yanayotatiza) ili aepukane na maasi kama haya, kwani kuna hatari ya kufuata matamania na baadhi ya watu wanaotoa Fatwa zisizokubalika ki-Shari'ah. [Aal-Imraan 3: 7]. [Rejea Hadiyth namba 64].
6. Uislamu unazuia hatua zote za kufikisha maovu kwa kumzuia kila anayeshiriki katika ovu hilo.

Hadiyth 110

Anayejioriesha Kwa Watu Allaah Atamfedhehesha Siku Ya Qiyaamah

عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُفْيَانَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((مَنْ سَمِعَ سَمِعَ اللَّهَ بِهِ وَمَنْ رَأَى رَأَى اللَّهَ بِهِ)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Jundab bin ‘Abdillaah bin Sufyaan (رضي الله عنه) amesema: “Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Mwenye kudhihirisha ‘amali yake kwa riyaa, Allaah Atamfedhehesha Siku ya Qiyaamah, na mwenye kuwafanyia watu riyaa** [kwa ‘amali njema ili aonekane ni mtukufu], **Allaah Atazidhihirisha siri zake** [Siku ya Qiyaamah]))).²⁹

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Riyaa ni shirki ya kujificha.
2. Tahadharisho la riyaa na kujitukuza kwa jambo Alilolikataza Allaah (سبحانه وتعالى) [An-Najm 53: 32].
3. Makatazo ya kumshirikisha Allaah (سبحانه وتعالى) katika ‘amali za mja. [Al-Kahf 18: 110, Al-Baqarah 2: 264, An-Nisaa 5: 38, 142, Al-Maa’uwn 107: 6].

﴿فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۖ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۚ الَّذِينَ هُمْ يُرَآؤُونَ﴾

((Basi ole [adhabu ya moto] itawathubutikia wanaoswali)) ((Ambao wanapuuza Swalaah zao)) ((Ambao hufanya riyaa [kujionyesha katika ‘amali zao kwa watu]))).³⁰

4. Riyaa inabatilisha ‘amali za Muislamu, huenda mtu akafanya juhudi na kupoteza muda, zikawa hazina thamani. [Al-Kahf 18: 103-104, Al-Furqaan 25: 23].
5. ‘Amali za kwanza kuhukumiwa Siku ya Qiyaamah ni zile ambazo zitamdhahirisha mtu ikhlaasw yake [Hadiyth: “**Watu watatu watakuwa wa mwanzo kuhukumiwa Siku ya Qiyaamah; Aliyekufa shahidi, aliyejifunza elimu na Qur-aan akaifunza, aliyetoa mali yake. Wote**

²⁹ Al-Bukhaari na Muslim.

³⁰ Al-Maa’uwn (107: 4-6).

wataingizwa motoni kwa kuwa wametenda kwa ajili ya kuonyesha watu.”³¹

6. Hapana budi kuwa na ikhlaasw katika kila ‘amali anayoitenda Muislamu kwa ajili ya kuzitafuta radhi za Allaah (سبحانه وتعالى) Pekee.
7. Muhimu kusoma Du‘aa ya Sunnah ili kujikinga na riyaa: **((Allaahumma inniy a‘uwdhu Bika an ushrika Bika wa-ana a‘alam, wa astaghfiruka limaa la a‘alam” - Ee Mola wangu! Najikinga Kwako [unihifadhi na] kukushirikisha huku najua, na naomba maghfira kwa nisilolijua)).³²**
8. Muumin anayejitahidi kufanya ‘amali kwa ikhlaasw asimwache shaytwaan kumtia wasiwasi kuwa anafanya kwa riyaa akaogopa kutenda mema yake. [Hadiyth: Abu Dharr (رضي الله عنه) alimuuliza Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم): “Ee Mjumbe wa Allaah! Je, unaonaje kama mtu anafanya matendo mazuri, kisha watu wakamsifia kwa matendo yake? Akajibu: **((Hiyo ni sehemu ya baraka na radhi kwa Muumin [zitakazohifadhiwa kwake siku ya Qiyaamah]))**.³³

³¹ Muslim, At-Tirmidhiy, An-Nasaaiy.

³² Ahmad.

³³ Muslim.